

FIATALOK ORSZÁGÚTJÁN

AZ EVANGÉLIKUS IFJÚ ÉRTELMISÉG
FOLYÓIRATA.



I. évfolyam.

1937.

6. szám.

TARTALOM: *Irtuk ki egymást? . . .* Grünvalszky Károly. — *Menj pihenni!* Scholz László. — *A család újjászületése.* Dr. Urbán János. — *Szegényt gondozzunk, vagy teremtsünk új egzisztenciákat?* Dezséry László. — *Zsidóság — munkásság.* Wiszkidenszky Gusztáv. — *Fiatalságunk és a városi munkásifjúság közeledésének feltételei.* Kerék Mihály. — *Munkásifjak gyűlésén. „yy”.* — *Helyzetképek: Júniusi hetek és a magyar zenekultúra.* Vargyas Lajos. — *Német munkatáborban.* Bartha Edit. — *Szemtől-szembe.* — *Szép írárok: Meghal a Szép. (Vers.) Tekintetem. (Vers.)* Bálint Géza. — *Az első ideálom. (Tárca.)* Laki Tibor. — *Szemle.*

FIATALOK ORSZÁGÚTJÁN

AZ EVANGÉLIKUS IFJÚ ÉRTELMSÉG FOLYÓIRATA.

A debreceni, pécsi, szegedi Egyetemi Luther Szövetségek, a miskolci Akadémiai Ifjúsági Luther Szövetség és a soproni Hittudománykari Ifjúsági Kör hivatalos lapja.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, IX., Mester-u. 34. földszint 4.

Felölös szerkesztő és kiadó :

Dr. SZTROKAY TIBOR.

Szerkesztő bizottság :

Alpár Sándor, dr. Benkő László, Dezséry László, Grünvalszky Károly,
dr. Keken András, Mórocz Sándor, dr. Urbán János.

Vidéki szerkesztők :

Debrecen: Szondy László, *Keszthely:* Bázler Béla, *Miskolc:* Bidner Ákos,
Pécs: Klenner Ferenc, *Sopron:* Wágner Vilmos, *Szeged:* vitéz Zerinváry
Szilárd.

Megjelenik minden hó közepén.

Előfizetési ár egész évre 3 pengő, egyes szám ára 40 fillér.

éreztük, igen jól megfér a magyar munkásifjak lelkében a komoly és existenciális zsidógyűlölet. Nekik ez nem nemzeti kérdés, nem is faj, vagy ideológia, etika, vagy biológia kérdése, hanem egész egyszerűen kenyérkérdés. Bőrükre megy és éppen ezért komoly.

Főprogramjuk a felvilágosítás. Beszervezni mindenkit a szakszervezetekbe, nőket is, mert ma már nem lehet a nőknek sem a fakanál mellett maradniok. A női szónok elkeseredett hévvel beszélt arról, hogy a proli nők kétszeresen elnyomottak: mint nők, és mint prolik, és mégsem világosítják fel őket. „A nők még nem vitaképesek” . . . És mit akarnak aztán? 40 órás munkahetet, fizetéses szabadságot, titkos választást, a levante intézmény eltörlését, minimált munkabéreket, a rémhírszakasz eltörlését, szabadságot a szervezkedésre, gyülekezésre, demokratizmust, földreformot a parasztságnak (!): emberi életet . . .

Közbe-közbe átgondoltunk egyetemista viszonyainkra. Hol tudnánk mi ilyen tömeget összehozni? A mi ideológia-zűrzavarunkat hogy megszégyeníteni ez az egység! És a mi tömegmegmozdulásaink fegyelmel? . . .

Olyan nagyon biztos, hogy mienk lesz a döntő szó a jövő Magyarországon?

Döbbenetesen idegenek voltunk. Szavakat sem találtunk volna hozzájuk. Itt nőttünk fel egymás mellett, értelmiségi és munkás ifjúság, és őket mégis a zsidó internacionalizmus szervezte meg . . .

„yy“

HELYZETKÉPEK.

Júniusi hetek és a magyar zenekultúra.

A júniusi hetek főrendezője az egyik napilapnak nyilatkozatot adott. Ebben azt olvashattuk, hogy az ünnepségek műsorát „nem lehet kizárólag magyar művekből (Erkel, Bartók, Kodály) összeállítani“, mert ezekkel nem lehet kitölteni egy kéthetes műsort, másrészt „a külföldi publikum mellett a belföldi közönség érdeklődése is szükséges. Ezek közt pedig kicsiny azoknak a száma“, akik modern műveket akarnának hallgatni, melyek télen is nagyobbrészt hallhatók. Ezért olyan művekre van szükség, melyek „a zenei szórakozást kereső“ közönség külfönbővítő rétegei közt mintegy kompromisszumot képeznek (pl. Verdi).

Ez a nyilatkozat is elárulja a júniusi hetek alapvető hibáit és annak egyes állításain keresztül a hetek egész szellemére és minden problémájára rávilágíthatunk.

Ez a szellem mindjárt jelentkezik a „zenei szórakozást kereső közönség“ iránt való nagy figyelemben. Ez lenne tehát a cél, a zenei szórakozást keresők kielégítése? Nem hisszük, hogy ezek pont júniusban keressék a zenei szórakozást egy gazdag téli szezon után, nyári melegben, evezés, strand és egyéb örömek között. Minek akkor őket ak-

~~kora~~ látványos külsőségek, sztárok és felemelt helyárák stb. segítségével csak azért is összezsúfolítani? Hiszen vannak magánvállalkozások, melyek kielégíthetik nyáron is a mindenáron zenei szórakozást keresők „tömegét”, belföldit és külföldit egyaránt. Van városligeti, margitszigeti, stb. koncertsorozat sztárok felléptével, s a magánvállalkozás természetete szerint igyekeznek kielégíteni a közönség mindenféle igényét. Ennyi elég még az idegenforgalom követelményének is.

Ha tehát mégis ünnepi heteket rendezünk az állam erkölcsi és anyagi támogatásával, annak nyilván csak az lehet a célja, hogy ami érték csak van a magyar zenei életben, azt ünnepélyes és méltó keretbe összefogva, szinte a magyar zenekultúrát összesűrítve ünnepeljük az összegyűlt külföldiek előtt, s a magunk gyönyörűségére. Ez a nemzet öntudata: a legjobbakhoz szól és a legjobb értékekkel, az *egyéb igények* kielégítését pedig átengedi a magánvállalkozásnak.

Ezek az értékek pedig elsősorban a magyar zsenik alkotásai. Ezekkel szemben a nyilatkozat a közönség érdeklődését kevésnek tartja. — persze csak a belföldiét, — mert a külföldiét hallgatólag ő is elismeri. Ezzel szemben az az igazság, hogy a közönség egy-egy Bartók, vagy Kodály-estre zsúfolásig megtölt Zeneakadémiát, Vigadót, Operát és épen erre a közönségre nem áll, hogy nyáron nem lehet megmozgatni, mert ritkán hallható kedvenceinek minden szereplését számontartja és azokra tömegesen vonul fel.

De ha már ennyire fél az ünnepi hetek rendezője a modern zenétől, mért hagyta ki nyilatkozatából és a műsorból Lisztet? Az ő nagyszámú oratóriuma, szimfónikus költeménye, stb., a közönség különböző rétegei közti „kompromisszumnak” is megfelelne, amellet reprezentatív magyar érték.

De különben is ki követel csak magyar *műsort*? A magyar kultúra értékeihez tartozik az is, hogyan tesszük magunkévá a zeneirodalom külföldi remekeit. Lám, hogy tanulhatott volna az ünnepségek rendezője a gyerekkarest műsorából és Kodály rendezéséből! Ott magyar remekművek, népi játékok mellett barokk és reneszánsz, német, angol, olasz, németalföldi stb. mestereik szerepeltek. Mert nem az a fontos, hogy a műsor legyen *csak magyar*, de legyenek azok az előadók! Mert az, hogy Kleiber hogy vezényli Haydn Évszakok oratóriumát, vagy Dobrowen Puccini Bohéméletét, az nem mutat semmit a magyar kultúrából. De az, hogy az a magyar karmester vezényli az „Évszakokat”, aki abból már egy remek előadást csinált, aki emellet Liszt Zsoltárát, Berlioz Karácsonyi oratóriumát is bemutatta már, az, hogy egy másik karmesterünk Szent Erzsébet Legéndát, Psalmust, Cantata Profanat, Missa Sollemnist, egy harmadik Schütz Karácsonyi oratóriumát vezényli, a Máté Passiókról, H-mol misékről, Händel-oratóriumokról nem is beszélve; az, hogy itt *oratórium-kultusz van*, az magyar kultúra. És ebből kellett volna ízelítőt adni a külföldnek. Mert azt is meg lehetett volna tanulni a gyerekkar-estből, hogy ott csak olyat mutattak be, amit éveken át szerte az országban énekelnek is a gyerekkarok, ami tehát élő kultúra. De idegen művészek, idegen művek: ebből legfeljebb annyit láthat a külföld, hogy zenekart és énekeseket „már” tudunk adni efajta produkciókhoz, szóval a keretet. Ez pedig lehet vidéki

városaink ambíciója, — nem is mindegyiké, — de mint nemzeti kultúr-produkció, talán kissé kevés. S hogy megerősítsük a külföldit ebben a látszatban, midőn végre „beveszik“ a műsorba a Psalmust, azt is Dobrowennel adják elő. — A külföldi azt hiszi, hogy Kodályunk már van ugyan, de méltó előadásához külföldi karmester kell, a magyar pedig megállapítja, hogy a hazai előadások lényegesen jobbak voltak. Pedig itt igazán a magyar interpretálás érdekelné a külföldit, mint ahogy minket is a francia Debussy, a német Wágner, az olasz Verdi.

De a júniusi hetek következetesen nem vesznek tudomást kiváló fiatal karmestereinkről. De nem vesznek tudomást arról sem, hogy itt olyan előadó gárda van, ami fölöslegessé tesz minden idegen sztárt. Énekeseink: Báthy, Basilides, Rössler, Svéd, stb.; zongoristáink: Bartóktól és Dohnányitól az ifjú gárdáig, vonósnégyeseink, stb. csak elég választéknak a júniusi két hétre? S ha mindenáron „hozni“ akarunk, hozzuk haza erre az alkalomra külföldön élő nagyságainkat, Németh Máriát, Szigethyt, stb. Ez így elég „attrakció“, egybefoglalva mindaz, amit csak a magyar kultúra termelt.

Magyar kultúra! Nem gondol itt arra senki. Ugy látszik, igaz lesz Ady jóslása, hogy Európa Kairója leszünk: „Az egyre nyüzsgőbb világ útjába akaratlanul is mindjobban beleesünk. A nőink szépek. A borunk jeles. Életünk érdekes vegyülése a Balkánnak és Amerikának . . . Itt tehát meg kell születnie az európai Kairónak. Vidám hely lesz. Még talán abban is hasonló Kairóhoz, hogy az Operánk emelkedik. Az anglus, a berlini, a francia, ki pár napot itt lumpol, egy komolyabb estéjén esetleg igen jó Wágner-előadást is élvezhet az európai Kairóban . . .“

De mintha mégsem Kairó volna a megfelelő párhuzam. Inkább az az indiai maharadza, aki európai vendégei szórakoztatására elhoztatja a leghíresebb művészeket, s opera-előadást rendez. Mi újat adhat? Hiszen művészetet, lelki gyönyörűséget otthon is meg lehet kapni! Adhat pazar kiállítást, ódon várat, igazít, görög-tüzet, hatosfogatot és főúri dirigenst és balettestet az Operában és szerenádestet a Belügyminisztérium udvarán, még pedig Filharmóniával, ami igazán nem mindennapi. Nem csodáljuk, hogy vannak nosztalgikus lelkek, akik a mai idők „szürkeségéből“ visszavágnak a letűnt feudális idők nagyobb lehetőségeibe, főúri kényre előálló ünnepélyek ragyogó külsőségeibe, exkluzivitásába. Azt sem csodáljuk, hogy ennek a főúri dilettáns snobizmusnak kielégítésére készségesen siet a kapitalista-úrgazdag mecénás. (Hogy a magyar specialitás, a „feudál-kapitalizmus“ a kultúrában is érvényesüljön.) Az is természetes, hogy a nemzetközi „elit“ szívesen tódul a már Európában ritkán található kivételes szigetekre. A világotjáró polgár is megnézi a pénzéért szívesen — a más országában és exotikumként.

A mi ideálunk azonban már egészen más. Mi a széles néprétegek kultúrájában hiszünk. Nosztalgiaánk, hogy Beethoven minél több lélekben minél mélyebben éljen. S hogyha Fidélióval akarunk ünnepelni, nem görögtüzet és hatosfogatot adunk, hanem elmélyült művészi előadást és ünneplő lelkeket. A mi szürke demokratikus gondolkodásunk a kultúra szeretetétől áthatott tömegekben találja örömét, s a belőlük

Sarjadt, általuk megbecsült és ápolt nemzeti kultúrában. És, hogy büszkén és öntudatosan állhatunk ki vele más népek fiai elé, mert elismerést szerünk vele, s kölcsönös megbecsülést.

Ha nézzük a júniusi hetek „fejlődését”: mint került át a Fidélió a tatai grófi kastélyból a Vajdahunyadi várba, mint jutott be mégis gyermekkar-est és Psalmus a műsorba, akkor erős a reményünk, hogy „... ez a mi hitünk valóságra válik ...”

Vargyas Lajos.

Arany szemek.

Egyik vidéki városunkban néhány nemes lélek önzetlen, buzgó fáradozása nem régen, evangélikus ároház alapját vetette meg. Hogy az Isten keze mennyire áldásával kíséri az önzetlen felebaráti szeretettől áthatott munkát, mi sem mutatja jobban, mint az, hogy az apró fil-lérek-ből nemcsak az ároház létesítéséhez szükséges összeg gyűlt össze, hanem azon felül még tartalékolható tőke is maradt. Így történt, hogy az ároháznak közel egy éven belül már néhány hold termőföldje is lett.

Amikor a képoiselőtestület ülésén ez az öröndetes bejelentés elhangzott és arról volt szó, hogyan történjék a föld megmunkálása, felállt az egyik testületi tag, országgyűlési képoiselő és magára vállalta az ároház földjének évi megmunkálását. Egy másik földbirtokos, evangélikus testvérünk pedig kijelentette, hogy ő is részt kér és osztózni akar a munkában.

Amikor az élet minden megnyilvánulásában oly sok önzést és kapzsi érhakajhászást kell látnunk és tapasztalnunk, végtelenül jóleső érzés tölthet el, hogy vannak még, igen vannak még evangéliumi hittel s önzetlen felebaráti szeretettel áthatott lelkek.

Az evangélium örök éltető forrása fel-felbukkan s az áldott magyar talajban megcsillan néha egy-egy arany szem.

B. L.

*

Az ősi Sümeg várának tövében, a nagy másvallású tengerben, 6000 lakos között él egy kis szigetekcske, a 100 lelket számláló sümegi evangélikus gyülekezet. Anyagyülekezetétől, Keszthelytől s annak templomától 45 kilométernyire fekszik. Az Istenháza után sóvárgó kicsiny nyáj áldozatos buzgósággal, erejét megfeszítve összeadott 3500 pengőt, hogy kis temploma építését megkezdhesse. A teljes befejezéshez azonban még 2500 pengőre van szüksége s ennek érdekében segítséget kérő szóval fordult a megértő lelkekhez.

Úgy érezzük, hogy ebben a templomromboló, kolostorgyujtogató, papok és apácák életének kioltásától véreskezű világban Isten és egyházunk ügyével szemben az ifjúságnak is kettőzött a felelőssége és kötelessége támogatni a kis gyülekezetet és rajta keresztül egy új templom épülését s felhívni a figyelmét a támogatásra. (Adományokat